Број 171 У Новом Саду, у петак 3. августа 1907. Година XLII.

„Застава“ излази сваки дан двапута, а недељом свецем и данима иза недеље и свеца једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље на један месец 2 кр. 70 пот. а на три месеца 8 круна.

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЗАСТАВА

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Уредништво „Заставе“ је у кући г. Ј. Т. Чавића Администрација „Заставе“ налази се у кући где је Милетићева штампарија у главној ул. бр. 22.

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ (Јутарњи лист.) ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ.

Бугарски кнез у шкрипу.

Стара бугарска престоница, Трново, требала је јуче да буде сведок велике прославе. Кнез Фердинанд хтео је да прослави 20 годишњицу свога владања у Бугарској. Заказане су већ биле велике свечаности. Да би се народ одушевио за ту прославу, Фердинандови бечки пријатељи израдили су му свечан пријем у Ишлу и одликовање уступањем власништва једне хусарске пуковније. И таман све било спремљено, а из Софије дође глас, да је прослава одгођена за Велику Госпојину, да се неће одржати у Трнову, него у Софији и да ће се свечаност ограничити.

Ова вест није изненадила оне политичаре, којима су познате прилике у Бугарској. Званично се јавља из Софије, да је у Трнову овладао тифус, па да се због тога морала одгодити прослава и пренети у Софију. Но у то не верују чак ни они, који су иначе одушевљени за данашњу политику кнеза Фердинанда „Нова Слободна Преса“ сумња у истинитост извештаја бугарске владе, па вели, да је узрок одгођању прославе незадовољство у земљи.

Нема сумње, да је у Бугарској велико незадовољство. Стамбуловштина не може да задовољи народ. Зато, што Стамбуловштина не може на од да задобије за несловенску политику кнеза Фердинанда, мора да прогања своје противнике. Да је огорчење у Бугарској велико, види се и по томе, што је велика школа у Софији затворена а професори отпуштени. Влада је хтела да отвори велику школу и поставила нове професоре. Против тога дигоше се ђаци и професори. Сада јављају из Софије, да је влада отпустила из службе многе професоре и учитеље. Ови опет у огорчењу спремају се, да штрајкују.

Какве су прилике у Бугарској, види се најбоље из описа бившег бугарског министра Гешова. Он спада међу најбогатије људе у Бугарској, а вођа је Стојисављеве народне странке. Он је дописнику „Нове Слободне Пресе“ ово рекао: Стамбуловштина је изазвала велику несрећу Министар председник Петков је убијен. Велика школа је затворена, професори су отпуштени зато, што су бранили автономију велике школе. Страдају 1200 ђака, који су отерани у касарне. Влада је спровела, да се заплењују новине, а ратни суд да суди ономе, ко учини атентат на министра или ког чиновника. Бивши бугарски министар а сада професор свеучилишта у Бечу, др Јиричек, написао је чланак, у ком тврди, да је Бугарска сада слична Авганистану. И најмирољубивији људи у Бугарској изгубили су стрпљење, кад је влада гимназијске професоре поставила за професоре велике школе. Цвет софијске интелигенције сложио се пре десетак дана. На великом збору протеставала је. Политичари као Начовић и Теодоров, песници и књижевници као што су Вазов, Величков, Балабанов и Мишев устали су одлучно против владе, која не може остати на управи, а да не доведе у опасност мир и углед Бугарске.

Тако Гешов. А да је верно осртао прилике, показује развитак догађаја. Одлагање 20-годишњице потврђује истинитост Гешовљевог описа: Одликовање у Ишлу није умирило народ у Бугарској. Беч није успео да задобије Бугаре за своју политику. Фердинанд чак почиње да се повлачи. Бојећи се за свој престо Фердинанд хоће да напусти чисто стамбуловску владу. Из Софије јављају, да се спрема министарска криза. Чим прође прослава, образоваће се нова влада, којој ће бити на челу, др. Станчов, садањи министар спољних послова. Станчов ће узети угледне људе и из опозиције. Овај је план врло провидан. Треба јавно мњење умирити изгледом на промену владе, и тиме осигурати, да прослава 20 годишњице прође на миру. Велика би брука била за Фердинанда и његове бечке заштитнике, кад би приликом прославе дошло до демонстрација. Примањем угледних људи из опозиције у кабинет мисли Фердинанд да продужи своју данашњу несловенску политику.

Фердинанду је прискочио у помоћ и султан. Задовољан, што Фердинанд неће да прогласи независност Бугарске, склопио је султан неки споразум са бугарском владом. По том споразуму ће султан признавати бугарским трговачким агентима у Македонији исти делокруг, као и конзулима мањих држава. Бугарска је влада признала потпуну слободу муслиманима у Бугарској. Овај успех Фердинандов треба да умири народ и одушеви. Владини листови у Бугарској већ истичу тај успех, а бечки листови помажу.

Сумњамо, да ће све то помоћи Фердинанду. Покушали су Обреновићи у Србији да по бечком плану владају, па се зло свршило. Народ у Бугарској тражи, да се његова права поштују и да се не води несловенска спољна политика. — Истина је, Фердинанд се узда у своју срећу и кобуршко лукавство. Али врло се лако може преварити, За њега се може рећи по оној народној: Игра Рајко свакојако, па најпосле наопако...

=

Ударио га бритвом.

Пре неки дан се догодио веома жалостан случај у Дуговићевој улици нашега града Новога Сада.

Васа Драгић, дечко од својих 12 година, договорио се био с малим својим десетогодишњим другом Илијом Пајтићем, да у прошли понедељак иду у врбак, да траже тичија гнезда. Уреклн су, да се крену у 6 сахати изјутра. И Васа доиста дође у уречено време на одређено место, али мали Илија закасни за читав један сахат. И због тога се другови завађе, те Васа стаде ћушати Илију. А кад Илија покуша, да му ћушке врати, Васа тргне братву, те малог Илију удари тако несрећно у трбух, да овај на мах паде на земљу онесвешћен.

На то нађу варошки поткапетан Вајдењеји и сремски лечник др. А. Кода. И др. Кода изјави, да је рана малога Илије — смртоносна. И малог Илију одма однесу кући његовој, где га је преслушао државни одветник и уверио се о истинитости онога, што је испричано напред.

Мали убојица Васа је пак, свестан свог крвничког дела умакао, а полиција се дала на посао, да га ухвати.

Као што се види, појава ова, доста је веома жалосна. Тим жалоснија, што су је изазвала наша — српска деца. И то деца од 10 до 12 година! Па, да је бар она једина или бар веома ретка у нашем српском друштву уопште, а посебно овде у Н. Саду!... Но, на жалост, таквих и тој сличних појава, има баш овде у Новом Саду — чешће. Не једаред смо имали прилике, да чујемо од наших учитеља, како и мањи и већи ђаци доносе собом бритве у школу, те се са њима служе не само кад треба просецати неисечене листове којег уџбеника и при зарезивању оловака, већ често и при расправљању разних својих међусобица...

Па, откуд то у деце мале, у деце школске? Ко их навађа на то »бичкашко« владање? Ко им даје у томе срамна и гадна примера? Ко им предњачи у том и таквом дивљачком пословању?

Ко? — Учитељи и учитељице зацело — не. Свештеници такође не, као ни трезвени ратари, трговци и занатлије наше.

Па ипак, и тим и таким појавама, као и свакој другој појави, мора бити узрока. Мора бити учитеља и таквих ученицима, који често за ситницу довикују свом другу, с којим су у завади:

— Брицом у трбу ћу ја тебе! Чекај само! Добићу ја тебе!

А знате ли ко су ти и какви учитељи? — То су они, што већину времена свога живота проводе по биртијама, пијући по читаве дане онај љути отров, што се зове — ракија. То су они, што су увек бегали од школе, и од сваког поштеног и честитог друштва. То су они, што су лошим и кривим васпитањем научени од рана детињства гадно да говоре, ружно да псују, да се свађају, бију и протерују, да се ватлају по сви непели и свуд се крећу, само тамо не, где би могли да оплемене своје срце и душу и боље васпитају уопште, а искорене из себе или уолаже у себи дивљаштво и дивљачке, животињске наклоности...

Родитељи српски! Пазите на децу своје боље! Не чините и не говорите пред њима ничег, што може да отрује душу њихову детињску. Не псујте, не говорите ружно, не свађајте се и не протерујте, а најмање се ватлајте батинама и ножем па још пред децом својом. Зло и грдна срамота а још већа грехота је то и за вас саме, а још веће је зло то за децу вашу, за будућност народа нашег, за сам народ наш...

Свештеници и учитељи народни, интелигенцијо српска и све што се у народу нашем паметнијим и разумнијим назвало — приионимо својски, да омладину своју, децу своју, то највеће благо наше, — боље васпитамо. То је дужност свију нас, јер сви смо синови народа нашег српског, па смо сви и одговорни за васпитање њихово, као и за деловање њихово уопште. Тражимо начина сви на све могуће начине, да злу доскочимо. Крајње је време томе. Не часимо часа, јер смо иначе и као Срби и као људи безусловно жртве бурних таласа. —н—

Велики жупани у Хрватској и Славонији.

Из Вуковара јављају „Ос. Тједнику“, да је сремски велики жупан Хидегхети своју пријављену оставку повукао, те да ће на нарочиту жељу Ракоцаја и надаље остати на свом месту. Зар? — Пожешки „Народ“ јавља, да је тамошњи велики жупан Никола Јурковић предао своју молбу за умировљење. — Вараждинске „Хрв Правице“ јављају, да је беловарски велики жупан Тоша Георгијевић отпутовао у Карлове Вари одакле се више не мисли вратити на своје место. Ако, ако!

Хрватски банови и министри од г. 1868 до данас.

Од постанка нагодбе бијаху хрватски банови: Раух од 1868. до 1871., Бедековић од 1871. до 1872. Вакановић од фебруара 1873. до септембра 1873., Иван Мажуранић од 1873. до 1880., Ладислав гроф Пејачевић од 1880. до 1882., потоње годане и комесар Рамберг; од 1883. до 1903. Куен Хедервари; од 1903. до 4907. др. Теодор гроф Пејачевић и сада Ракоцај. За исто време били су ови хрватски министри: Бедековић, Петар Пејачевић, Коломан Бедековић, Мирко Јосиповић, Чех, Томашић, Ковачевић и садашњи Јосиповић.

Извоз воћа из Србије

„Трговински Гласник“ пише: Већ је отпочео извоз воћа из Србије за

иностранство. Тако је само јуче отправљено железницом са разних наших станица 11 вагона воћа за иностранство. Сада се извозе јабуке и крушке. За извоз шљива чине се припреме и на неким станицама подигнуте су нарочито шупе од дасака, за спремање — паковање свежег воћа Према извештајима, које смо добили биће велике количине јабука за извоз за Немачку, јер су јабуке код нас добро родиле, а у Немачкој је тражња наших јабука за цеђење јабуковаче.

Једно варварство.

Читамо у београдској „Политици“: Горе на Врачару, између болнице за женске болести и болнице за душевне болести, од скора се налазе дивни павиљони хируршког оделења опште државне болнице. Ко није видео својим очима, тешко ће веровати туђим речима, кад му се каже, да та болница одговара свима захтевима модерне болнице. Па ипак је тако. За хируршку болницу на Врачару држава је потрошила близу милијон, али се зато могу подичити њоме и њени творци и сваки поједини српски грађанин, а нарочито Београђанин. Општина је издала за цигло 3000 динара годишње под закуп камени мајдан, који је „пронашла“ на неколико метара одстојања од хируршке болнице. Од ране зоре до мркла мрака трешти и пуца динамит, тресу се околне зграде, лети камење на све стране — то општина вуче приход од 8 динара дневно И то се дешава тако рећи у сред престонице, уза читав један комплекс болница, којима је нарочито потребан безусловни мир. Предузимач, коме је општина издала мајдан, ради и дан и ноћ, да извуче што више камена: ту се гради војна болница, не плаћа се никакав подвоз, те могу паре да се зараде. Пре неколико дана су радници били натрпали толико динамита, да је разбијено камење одлетело у болничко двориште: једна читава стена са страшним треском провали кроз прозор асистентове собе и падне на под, направивши читав лом; да је било кога у соби, убила би га извесно, а да је на несрећу упала међу болеснике, ко зна, шта би све било. Друга стена је прелетела преко трећег павиљона и зарила се у дворишту између тога и другог павиљона... Зора је на помолу. У дворанама хируршке болнице влада мртва тишина; болеснике: одрасле људе, жене и нејаку децу савладао је најзад умор, те су склопили очи, да за тренутак два заборраве своје муке и болове. Наједаред громовити трасак пролама ваздух, прозори на болничким павиљонима зазвече, цела зграда се из темеља затресе, мученици се тргну из сна: одрасли јекну а деца бризну у плач — од сна и одмора више ништа нема — јер београдска општина мора да „вуче приход“ од 8 динара дневно!

Лав Толстој о Русији.

У подлистку петроградскога „Слова“ описује своју посету Тенером у Јасној Пољани код Толстоја. Повео се говор о садашњем покрету у Русији, па је Тенером саопштио грофу Толстоју, да га сматрају за противника покрета за ослобођење. „Каква бесмислица!“ — узвикнуо је Толстој — „ја противан покрету, и то покрету за ослобођење? Та ја сматрам за једини знак правога живота покрет, који тежи за слободом. Истина увек сам мислио а и сада мислим, да слобода не почива у циркуларима и у парламентарском пословнику, него у том, што је људима од вајкада познато и што зацело чини најсветији смисао људског живота — у Богу Он нас зове к бољему животу, а само онда, кад се у нама пробуди љубав према њему, па ми станемо живети за њ, радећи за људе, само онда почиње прави покрет, који тежи за слободом те је и човек стиче. Ми пак народу, чим се у њему пробудио душевни покрет, нудимо туђинску играчку с руском вињетом“. Гроф Толстој, изложивши затим у кратко своје назоре о недостацима рускога устава, рече: „Тврдим, да је потребна таква народна политика, да се све чини за народ и преко народа. За народ, преко народа и к Богу — то је мој програм“.

Штрајкачи у води

Из Галца јављају, да су тамошњи обалски радници, који су били у штрајку, имали велике муке, где и како да одрже збор, а да буду сигурни од полиције, која беше забранила свако зборисање. Најзад препредени прваци штрајкачи, падоше на мисао, да оду сви на купање и за зборно место изабраше братешко језеро код Галца Одело оставише на обали под надзором неколиких другова, а остали се у хладној води посветише политици. Полиција је брже боље дошла на лице места — и посматрала збор с обале Штрајкачи су држали громовите беседе и донели оштре резолуције. Како полицајима није било до купања, нису могли спречити овај доиста оригиналан збор.

Непристојност у цркви

Читамо у „Српској Ријечи“! — Само је требало још то да буде. Све је остало чињено већ!... Приликом опела, извршеног над земним остатцима покојног митрополита Мандића, била су разна изасланства других вероисповести дошла у нашу нову сарајевску цркву, да одаду потоњу пошту нашем великодостојнику црквеном. Црква је дупке пуна и јамачно због тога су претпостављали двојица изасланика официрског кора, да могу чинити, шта хоће и да неће бити запажени. Један поручник и један потпоручник повели су и две девојке, католичкиње, да би с њима прекратили време, које треба да проведу у цркви. Кад је сав свет душевно учествовао у топлој молитви Богу, да подари вечан мир и рајско насеље души митрополита Мандића, — она двојица младих џентлмена гласно забављаху своје даме и слатко се смејаху. То је скренуло пажњу многих присутних, и како је претила опасност, да не отпочне каква драстична игра, која није предвиђена у канонима православне вере, — то је уважени наш пријатељ госп. Коста Кујунџић сматрао за потребно, да приђе раздраженим џурама и да их опомене, како православна црква не може служити и за место на коме ће се одржавати тривијални љубавнички састанци. — Наш је свет, а и остали честити људи били су веома озлојеђени оваким понашањем младих јуноша те су нас многи опомињали да ову ствар изнесемо на јавност и да том приликом упозоримо овдашњу и ц и кр. корпскоманду, да испита ову ствар и да потпуно заслужену казну додели оној двојици официра, који су скрњавили светињу православне цркве. Ми се надамо, да их казна неће мимоићи, јер ако би се прогледало кроз прсте овој двојици, можемо дочекати, да се наша црква извргава још и већем руглу. А ако то буде, ми ћемо сами наћи пута и начина, да прадедовску веру и верске светиње заштитимо од обесних људи и неморалних девојака.

Лов за дететом

Мала Мис Мариел Доротеа Најп, осмогодишња девојчица, наследница од 800 000 круна, има веома жалосну, али и романтичну историју свога живота. Родитељи њени живе раздвојено и свађају се чије да буде дете. Већ толико година свако од родитеља тежи приграбити дете к себи и просто га отимају и краду, те оно сирото путује међу Енглеском и Аустралијом, где јој родитељи живе. Већ је четири пута дете прешло тај огромни пут. За сада је у Канади. Рођено је у Аустралији. — 1904. живела је породица у најбољој слови. Те године преселила се породица из Аустралије у Лондон и ту је почела брачна свађа. Одмах некако по првим јачим свађама нестаде одједном човека са дететом. Мати их је тражила по целој земљи, после године дана их и нашла, и тужи мужа. Али пре но што би био позван пред суд, он оде у Аустралију Мати за њиме и дететом, које он стално води са собом и у Мелбурну. Али од једном нестадоше и жена и дете. Она је са дететом не казав мужу ништа, отишла у Енглеску у једно мало место. Тамо је дала дете у школу и насели се преко од школе, да дете увек има пред очима. У јануару муж, који је из Аустралије дошао са женом и трагао за њима по Енглеској, нађе и , узе автомобил и једнога дана шчепа дете пред школом, метну га у автомобил и нестаде са њим. Он је наравно опет отишао са дететом у Аустралију. 6. марта дошао је у Мелбурн. 4. априла искрцала се за њима мати детета. Сада опет тражи по Аустралији. Мати се опет обрати судовима, али непрестано и увек узалуд, јер пре но што би се ма какви кораци предузели, мужа би са дететом нестало. Сада веле, да је у Канади са дететом, а вољда ће ускоро и она дојурити за њима.

Извоз угља из Равне Реке.

Читамо у београдском „Трговинском Гласнику“: У уторник прошли први пут је извезена партија угља из нашег новог угљеног рудника „Равна Река“, за који се сада држи да ће бити најјачи угљени рудник на Балканском Полуострву. Нарочито је важно што је угаљ изврстан. Руди ште „Равна Река“ лежи од Сењског рудника удаљено 10 километара, везато је железничким краком, који се радио неколико година, благодарећи нашем нехату и никаквом надзору и који кроз врло живописни терен пролази.

Жена опћински кнез

Јављају из Будимпеште, да у селу Керисову близу Лугоша жена отправљава послове опћинског кнеза, дакле опћински је кнез, јер су се сви мушкарци одселили у Америку Село Керисово, које је имало 3.500 становника по последњем попису душа, данас нема ни половину толико, а то с тога разлога, што су се Керисовчани полакомили на америчко благо, па се све један по један иселили у Америку. Кнез опћине Керисова оклевао је, да остави родно место, али видећи, како његови сељани сви одоше у Америку, оде и он у далеку земљу. Пошто остали становници села Керисова нису могли наћи мушкарца за кнеза, то су себи изабрали жену за кнеза.

Главни уредник: Јаша Томић.
Одговорни уредник: Константин Брадваровић.

Трговина.

БУДИМПЕШТА 15. августа 1907.

од. (Бројајни извештај)

Готова роба

Раж прво квалитет 17 кр. 60 п. до 17 кр. 80 п.
Раж средње квалитет 17 кр. 30 п. до 17 кр. 50 п.
Јечам за храну 15 кр. — пот. до 15 кр 40 пот
Јечам за кување пива — кр. — п. до — кр. — п.
Зоб прво квалитет 16 кр. 55 п. до 16 кр. 70 п.
Зоб средње квалитет 16 кр. 15 п. до 16 кр. 50 п.
Кукуруз домаћи 13 кр 50 пот до 13 кр. 70 п.

Термини.

Жито за октобар 23 кр. — п. до 23 кр. 02 п
Раж за окт 1907. 18 кр. 54 п. до 18 кр. 56 п.
Кукуруз за август — кр. — п. до — кр. — п.
Кукуруз за мај 1908. 13 кр. 62 пот. до 13 кр. е4 п.
Репица за август 35 кр. 40 пот. до 35 кр. 60 пот.

Све од 100 кила.

Србин

православне вере, ожењен, стар 29 година, зна читати, писати и рачунати, тражи себи службу у каквој трговини са храном, за магазинера, или у каквој трговини са дрвима, или на каквом поседу за надворника, ишпана. За адресу упитати код администрације „Заставе“. I 1016 1—1

Млађи трговачки
ПОМОЋНИК
ШПЕЦДРАЈСКЕ И МЕШОВИТЕ СТРУКЕ
тражи место. Ступити може одма са знањем српског мађарског и нешто мало немачког језика Ближа извешћа даје администрација овога листа. I. 1010 1—2

ШПЕЦЕРАЈСКА ТРГОВИНА
К. М. МИРКОВ,
Вел. Кикинда
потребује два добра дечка за шегрте, који могу одма или за 14 дана ступити. I. 1004 1—3

ОДЕЛА
ФИНОГ И МОДЕРНОГ
за мушке и женске
добија се јефтино
код ПАНТЕ СПАИЋА Нови Сад,
I. 493 Дунавска улица бр. 36.

КО ХОЋЕ ЈЕФТИНЕ
РАКИЈЕ
БЕЗ КАЗАНА,
нека купи код Радована Поповића трговца из Ujvidéka књигу, из које се може научити како се праве све ракије и манипулирати вином; *цена је 6 круна.* Тако исто продајем за прављење ракије потребни материјал са прашком заједно *цена је за 100 литара 8 круна.* I. 200 19—20

Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.